

DECIZIE

09 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Ala Cobăneanu
Nicolae Craiu
Aliona Miron
Nina Vascan

examinând recursul depus de Petru Iacob,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Petru Iacob împotriva Consiliului municipal Chișinău și Comisiei Speciale pentru Examinarea Problemelor Repreșărilor Politici, terț Primarul General al municipiului Chișinău, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Consiliul local Băcioi cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ favorabil,

împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul depus de Petru Iacob și menținută hotărârea din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă :

La data de 26 decembrie 2019 Petru Iacob, reprezentat de avocatul Roman Dorofei a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului municipal Chișinău și Comisiei Speciale pentru Examinarea Problemelor Repreșărilor Politici cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ favorabil.

În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamantul Petru Iacob a indicat că, din actele prezentate spre examinare rezultă că în calitate de succesor al averii Sofiei Iacob și Petru Andrei Iacob, tatăl său, Ștefan Petru Iacob a solicitat compensarea bunurilor confiscate în legătură cu represiunile politice. Ulterior, Ștefan Iacob i-a lăsat ca moștenire averea sa prin testament, reclamantului Petru Iacob.

Reclamantul a menționat că, potrivit certificatelor eliberate de Procuratura Generală și Curtea Supremă de Justiție, Ștefan Iacob, Sofia Iacob și Petru Andrei Iacob au fost supuși represiunilor politice. Conform certificatului de la Arhiva

Națională a Republicii Moldova, la momentul deportării, Sofia Iacob și Petru Andrei Iacob dețineau 17 ha de teren (14 ha teren arabil și 3 ha pășuni).

Reclamantul a invocat că, la data de 06 septembrie 2019, prin intermediul oficiului poștal a transmis în adresa Consiliului municipal Chișinău și Comisiei Speciale pentru Examinarea Problemelor Repreșărilor Politici o cerere prin care a solicitat contravaloarea terenurilor confiscate în legătură cu represiunile politice.

Având în vedere că la această cerere nu a fost dat nici un răspuns, reclamantul Petru Iacob a formulat o cerere prealabilă. Iar, prin răspunsul Consiliului municipal Chișinău nr. 1-9733/19 din 26 noiembrie 2019, cererea prealabilă depusă de Petru Iacob a fost respinsă.

Reclamantul a relevat că art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, stipulează că orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială instituită de lege, care va hotărî asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil.

Făcând referire la art. 1 din Protocolul 1 adițional la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, reclamantul a reținut că orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale.

Reclamantul a notat că, prin nesoluționarea într-un termen rezonabil a cererii referitor la emiterea deciziei cu titlu de despăgubire, autoritatea administrativă încalcă dreptul lui Petru Iacob la respectarea bunurilor sale.

Reclamantul a specificat că prin prisma art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, precum și a dispozițiilor art. 1 din Protocolul nr. 1, autoritatea administrativă abilitată să statueze și să concretizeze dreptul subiectiv dedus judecării de reclamant are obligația legală de a găsi toate mijloacele necesare soluționării cererilor și de a exercita dreptul de apreciere privitor la procedura de soluționare a cererilor în cadrul legii ținând cont de limitele drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Suplimentar, reclamantul a mai indicat că, prin emiterea refuzului privind restituirea contravalorii bunurilor confiscate se încalcă dreptul lui Petru Iacob la respectarea bunurilor în sensul definit de art. 1 din Protocolul nr. 1 al CEDO, și reprezintă un abuz de drept care nu trebuie tolerat.

Reclamantul a reținut că este necesar să se rețină că persoanelor supuse represiunilor politice și ulterior reabilitate li se restituie, la cerere, averea confiscată, naționalizată sau luată în alt mod. Noțiunea de „confiscare a bunurilor” presupune trecerea forțată și gratuită a bunurilor în proprietatea statului printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un act administrativ; „naționalizarea bunurilor” presupune trecerea forțată a bunurilor în proprietatea statului printr-un act legislativ sau act normativ; iar „luarea averii în orice alt mod” reprezintă un act de rechiziție atunci când proprietarul este deposedat de un bun în temeiul unei decizii a autorității publice, precum și trecerea în proprietatea statului a bunurilor persoanelor care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii.

Prin urmare, reclamantul Petru Iacob a solicitat anularea refuzului nr. 1-9733/19 din 26 noiembrie 2019, obligarea Consiliului municipal Chișinău și Comisiei Speciale pentru Examinarea Problemelor Repreșărilor Politici să emită actul administrativ, în sensul achitării lui Ștefan Iacob a contravalorii averii de 17 ha

de teren (14 ha teren arabil și 3 ha pășuni) din com. Băcioi, confiscate în legătură cu represiunile politice și încasarea cheltuielilor judiciare.

Prin încheierea din 30 iunie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost atras în proces în calitate de terț Primarul General al municipiului Chișinău (f.d. 45, 47-48, Vol. I).

Prin hotărârea din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost respinsă cererea de chemare în judecată depusă de Petru Iacub împotriva Consiliului municipal Chișinău și Comisiei Speciale pentru Examinarea Problemelor Represațiilor Politici, terț Primarul General al municipiului Chișinău cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ favorabil de achitare a contravalorii averii confiscate în legătură cu represiunile politice (f.d. 63, 69-79, Vol. I).

La data de 30 noiembrie 2020 Petru Iacub, reprezentat de avocatul Roman Dorofei a depus apel împotriva hotărârii din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi decizii privind admiterea integrală a cererii de chemare în judecată depuse de Petru Iacub (f.d. 67-68, Vol. I).

Hotărârea motivată din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost notificată prin intermediul poștei electronice la data de 01 februarie 2021 avocatului Roman Dorofei, care reprezenta interesele lui Petru Iacub, fapt ce se confirmă prin extrasul din poșta electronică, anexat la actele cauzei (f.d. 81, vol. I).

La data de 03 martie 2021 Petru Iacub, reprezentat de avocatul Roman Dorofei a prezentat motivarea apelului împotriva hotărârii din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani (f.d. 86-90, Vol. I).

Astfel, instanța de apel întemeiat a considerat ca fiind depus în termen apelul lui Petru Iacub, reprezentat de avocatul Roman Dorofei împotriva hotărârii din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Prin încheierea din 26 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău, au fost atrași în proces în calitate de terți Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Consiliul local Băcioi (f.d. 112-119, Vol. I).

Prin decizia din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul depus de Petru Iacub și menținută hotărârea din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani (f.d. 155, 156-167, Vol. I).

La data de 26 iulie 2022 Petru Iacub, reprezentat de avocatul Nicolae Agachi a depus recurs împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi decizii privind admiterea integrală a cererii de chemare în judecată depuse de Petru Iacub (f.d. 178-179, Vol. I). Iar, la data de 23 septembrie 2022 Petru Iacub a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 2-10, Vol. II).

În motivarea recursului, recurentul Petru Iacub a invocat că din motivarea deciziei instanței de apel se deduce, că în ședința de judecată participanții la proces nu s-au prezentat din motive necunoscute, deși au fost înștiințați legal despre locul și ora examinării cauzei, fapt confirmat prin avizele de recepție a citațiilor anexate la materialele dosarului.

Recurentul a relevat că, în urma analizei înscrisurilor anexate și avizelor de informare, se constată, că instanța de apel eronat a tratat informarea corespunzătoare a participanților la proces despre locul, data și ora ședinței de judecată, fiind încălcate dispozițiile art. 101–105 ale Codului de procedură civilă. Or, din avizele anexate la materialele cauzei (f.d. 111–112) rezultă că participanții au fost informați pentru a se prezenta la ședință pentru 23 martie 2022, fapt confirmat inclusiv prin recipisa semnată de către recurentul Petru Iacob (f.d. 109), prin care acesta este informat referitor la ședința de judecată din 23 martie 2022.

Recurentul a indicat că, a fost în imposibilitate de a se informa despre data stabilită pentru examinarea apelului reieșind din faptul că, începând cu data de 16 ianuarie 2022 până la 09 iulie 2022 Petru Iacob s-a aflat peste hotarele Republicii Moldova, circumstanță confirmată prin pașaportul acestuia, în care se regăsesc stampilele de ieșire și intrare din/în Republica Moldova.

Recurentul a susținut că la data de 01 aprilie 2022 avocatul Nicolae Agachi, prin cererea depusă la Curtea de Apel Chișinău, la care a anexat și mandatul avocațial, a solicitat instanței de apel permisiunea de a lua cunoștință cu materialele cauzei, fapt care a eșuat, or, la materialele dosarului nu se regăsește recipisa de confirmare a acestuia.

Recurentul a relevat că, la data de 28 iunie 2022, prin intermediul poștei electronice n.ik@mail.ru, ora 09:07, avocatul Nicolae Agachi a informat Curtea de Apel Chișinău despre faptul imposibilității participării sale în cadrul ședinței de judecată stabilite pentru 28 iunie 2022, ora 10:00 din motiv că participă în calitate de apărător al părții vătămate Î.C.S. „Fourchette-M” S.R.L. în dosarul penal nr. 1-20106775-15-1-03092020 privind învinuirea lui Petru Gumeniuc în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 191 din Codul penal cu încasarea prejudiciului material cauzat în mărime de 124000 de lei, examinat la Judecătoria Cahul, sediul central, judecător Dumitru Bosîi, numit spre examinare pentru 28 iunie 2022, ora 09:00.

Recurentul a menționat că, prima instanță și instanța de apel nu au apreciat și aplicat corect cadrul normativ special care reglementează relațiile, obiect al prezentului litigiu, survenite în urma deportărilor victimelor pe criterii politice și în special Legea nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice și Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007.

Recurentul a reținut că Primarul municipiului Chișinău nu este abilitat și nu deține dreptul de a examina cererile înaintate de persoane/cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, fiind adoptată o decizie arbitrară și abuzivă.

În acest sens, recurentul a invocat că cererea prealabilă înaintată de Petru Iacob la data de 31 octombrie 2019, a fost examinată de Primăria municipiului Chișinău la 26 noiembrie 2019, împrejurare certificată prin răspunsul dat sub nr. 1-9733/19 și semnat de Secretarul interimar al Consiliului municipal Chișinău, Adrian Talmaci.

Prin urmare, recurentul a concluzionat că cererea privind recuperarea valorii averii confiscate, naționalizate pe criterii politice înaintată de Petru Iacob a fost examinată de către persoane/organe lipsite de împuterniciri și competențe în acest sens.

La data de 06 octombrie 2022, prin intermediul oficiului poștal și prin intermediul poștei electronice, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Consiliului municipal Chișinău, Comisiei Speciale pentru Examinarea Problemelor Repreșărilor Politici și Primarului General al municipiului Chișinău copia recursului depus de Petru Iacub împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței (f.d. 121-123, vol. II). Însă, deși participanții la proces au recepționat copiile recursului nominalizat, (f.d.122 vol. II) aceștia nu și-au valorificat dreptul lor procedural și nu au depus referințe.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Conform art. 245 din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 28 iunie 2022, însă probe despre notificarea dispozitivului deciziei nominalizate lui Petru Iacub de către instanța de apel, nu sunt anexate la actele cauzei.

La data de 26 iulie 2022 Petru Iacub, reprezentat de avocatul Nicolae Agachi a depus recurs împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi decizii privind admiterea integrală a cererii de chemare în judecată depuse de Petru Iacub (f.d. 178-179, Vol. I).

Decizia motivată din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată lui Petru Iacub la data de 08 septembrie 2022, fapt confirmat prin recipisa, anexată la actele cauzei (f.d. 176, Vol. I).

La data de 23 septembrie 2022 Petru Iacub a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d. 2-10, Vol. II).

Astfel, recursul depus de Petru Iacub împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, este în termen.

Prin încheierea din 02 noiembrie 2022 a Curții Supreme de Justiție recursul depus de Petru Iacub împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost numit pentru examinare în complet de 5 judecători (f.d. 124 vol. II).

În conformitate cu art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

În speță, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurentului, au fost expuse cu suficientă claritate.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală

în acest caz.

Studiind materialele dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul depus de Petru Iacob urmează a fi admis, iar decizia din data de 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău urmează a fi casată cu restituirea cauzei spre rejudecare instanței de apel, în alt complet de judecată, din următoarele motivele.

În corespundere cu art. 21 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.

Reieșind din prevederile art. 22 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

La fel, aplicabile sunt și prevederile art. 244 alin. (2) coroborate cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ, conform cărora pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

În sensul art. 219 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Cercetând starea de fapt în baza materialelor și lucrărilor dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că, la data de 26 decembrie 2019 Petru Iacob, reprezentat de avocatul Roman Dorofei a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului municipal Chișinău și Comisiei Speciale pentru Examinarea Problemelor Repreșărilor Politici, prin care a solicitat anularea refuzului nr. 1-9733/19 din 26 noiembrie 2019, obligarea Consiliului municipal Chișinău și Comisiei Speciale pentru Examinarea Problemelor Repreșărilor Politici să emită actul administrativ, în sensul achitării către Ștefan Iacob a contravalorii averii de 17 ha de teren (14 ha teren arabil și 3 ha pășuni) din com. Băcioi, confiscate în legătură cu represiunile politice și încasarea cheltuielilor judiciare.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani prin hotărârea din 27 noiembrie 2020 a respins cererea de chemare în judecată depusă de Petru Iacob (f.d. 63, 69-79, Vol. I).

Examinând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 28 iunie 2022 a respins apelul depus de Petru Iacob și a menținut hotărârea primei instanțe (f.d. 155, 156-167, Vol. I).

Judecând cauza în ordine de recurs, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel a judecat cauza cu încălcarea normelor de drept procedural.

În susținerea concluziei enunțate instanța de recurs indică următoarele.

În conformitate cu art. 194 alin.(1) și (2) Cod administrativ, în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept. În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Conform art. 239 alin. (1) și (2) Cod administrativ, examinarea și soluționarea cererii de apel are loc în ședință publică, iar în cazuri de excepție stabilite de lege – în ședință închisă. Dacă participanții la proces convin de comun acord, examinarea și soluționarea cererii de apel are loc în procedură scrisă. Participanții la proces se citează. În citație se comunică locul, data și ora ședinței. Neprezentarea participanților la proces nu împiedică instanța de apel să decidă în privința apelului.

La caz, în cererea de recurs, recurentul Petru Iacub a invocat că instanța de apel eronat a stabilit că participanții la proces au fost înștiințați legal despre ședința de judecată din 28 iunie 2022, or recurentul s-a aflat peste hotarele Republicii Moldova, iar reprezentantul său avocatul Nicolae Agachi la data de 28 iunie 2022, prin intermediul poștei electronice n.ik@mail.ru, ora 09:07, a informat Curtea de Apel Chișinău despre faptul imposibilității participării sale în cadrul ședinței de judecată stabilite pentru 28 iunie 2022, ora 10:00 din motiv că, participă în calitate de apărător într-o cauză penală aflată la examinare la Judecătoria Cahul, sediul central.

Analizând materialele cauzei și argumentele recurentului Petru Iacub invocate în acest sens, instanța de recurs constată că instanța de apel a examinat prezenta cauză în absența lui Petru Iacub și a reprezentantului acestuia, avocatului Nicolae Agachi, cărora nu li s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată.

În argumentarea concluziei enunțate, instanța de recurs relevă că cererea de apel depusă de Petru Iacub, reprezentat de avocatul Roman Dorofei împotriva hotărârii din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost repartizată prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor judecătorului Ion Muruianu la data de 16 ianuarie 2021 (f.d.84 vol. I).

Conform citației anexate la materialele cauzei, examinarea cererii de apel depuse de Petru Iacub, reprezentat de avocatul Roman Dorofei împotriva hotărârii din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost stabilită pentru data de 26 mai 2021 (f.d.102 vol. I).

Ulterior, prin Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor cauza nominalizată în ordine de apel a fost repartizată repetat în mod automat-aleatoriu la data de 28 iulie 2021 judecătorului Curții de Apel Chișinău, Victoria Sîrbu (f.d. 121 vol. I).

Prin încheierea din 20 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost declinată competența completului specializat în materie de drept comun al Curții de Apel Chișinău de la examinarea cauzei nominalizate în favoarea judecătorilor completelor specializate în materie de contencios administrativ (f.d.124-125).

Respectiv, prin Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor cauza nominalizată în ordine de apel a fost repartizată repetat în mod automat-aleatoriu la data de 28 iulie 2021 judecătorului Curții de Apel Chișinău, Angela Bostan (f.d. 126 vol. I).

Conform citației anexate la materialele cauzei, examinarea cererii de apel depuse de Petru Iacub, reprezentat de avocatul Roman Dorofei împotriva hotărârii

din 27 noiembrie 2020 a Judecătoriai Chișinău, sediul Râșcani a fost stabilită pentru data de 14 decembrie 2021 (f.d.102 vol. I).

Instanța de recurs reține că în cadrul ședinței de judecată din 14 decembrie 2021 s-a prezentat apelantul Petru Iacob, care a comunicat instanței de apel că a reziliat contractul de asistență juridică încheiat cu avocatul Roman Dorofei și în legătură cu această circumstanță a solicitat amânarea ședinței de judecată, fapt confirmat prin cererea depusă de Petru Iacob la data de 14 decembrie 2021, prin care comunică instanței de apel despre rezilierea contractului menționat și procesul-verbal al ședinței de judecată din aceeași dată (f.d.136, 139 vol. I).

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din data de 14 decembrie 2021, o nouă ședință de judecare a cauzei în ordine de apel a fost stabilită pentru data de 22 martie 2022 (f.d.139), iar Petru Iacob a fost înștiințat despre ședința indicată, fapt ce se confirmă prin recipisa semnată de apelant și anexată la materialele cauzei (f.d.137 vol. I).

Instanța de recurs menționează că, prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 41 din 24 februarie 2022 a fost declarată stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pentru o perioadă de 60 de zile.

În conformitate cu pct. 5.2.1 al Dispoziției nr. 5 din 02 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, s-au suspendat de drept examinarea de către instanțele de judecată a acțiunilor în contencios administrativ.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că ședința de judecare a prezentei cauze în ordine de apel stabilită pentru data de 22 martie 2022 nu a avut loc din cauza declarării stării de urgență, fapt confirmat prin certificatul anexat la materialele cauzei (f.d. 142 vol. I).

Instanța de recurs reține că prin Dispoziția nr. 13 din 31 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova s-au exclus măsurile specifice în domeniul justiției și s-a abrogat punctul 5 din Dispoziția nr. 5 din 02 martie 2022, cu modificările ulterioare, a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, începând cu data de 04 aprilie 2022.

Din prevederile punctului 2.2 al Dispoziției nr. 13 din 31 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova rezultă că, începând cu data de 04 aprilie 2022 judecarea cauzelor de contencios administrativ suspendate de drept conform prevederilor punctului 5 din Dispoziția nr. 5 din 02 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, se reiau din oficiu. În termen de 10 zile de la data prevăzută la pct. 2, instanța de judecată va lua măsuri pentru fixarea termenelor de judecată și citarea părților.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că la data de 01 aprilie 2022, avocatul Nicolae Agachi, ca reprezentant al apelantului Petru Iacob, a depus o cerere la Curtea de Apel Chișinău, prin care a solicitat permisiunea de a lua cunoștință cu materialele cauzei, anexând mandatul avocațial din 01 aprilie 2022 cu seria MA 1696987, semnat pe verso de Petru Iacob (f.d.143-144 vol. I).

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 28 iunie 2022, instanța de apel verificând prezența participanților la proces a indicat că părțile nu s-au prezentat din motive necunoscute, deși au fost citate legal, fapt confirmat prin avizele de recepție (f.f.153 vol. I).

Analizând materialele cauzei și argumentele recurentului invocate în acest sens, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel a examinat prezenta cauză în absența participațiilor la proces, cărora de fapt nu li s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată. Or, din materialele cauzei rezultă cu certitudine lipsa citării participațiilor la proces pentru ședința de judecată în ordine de apel din 28 iunie 2022.

Instanța de recurs subliniază că la materialele cauzei nu se atestă dovada citării legale a lui Petru Iacub, și a reprezentantului acestuia, avocatului Nicolae Agachi, pentru ședința de judecată în ordine de apel, stabilită pentru 28 iunie 2022, ora 10:00. Respectiv, Curtea de Apel Chișinău a examinat cauza în fond în lipsa acestora, cărora nu le-a fost notificat locul, data și ora ședinței de judecată, fapt ce denotă încălcarea dreptului la un proces echitabil garantat de art. 6 CEDO.

Astfel, la materialele cauzei nu se regăsesc citațiile și avizele de recepție a acestora, prin care instanța de apel afirmă că a înștiințat legal apelantul Petru Iacub și reprezentantul său, avocatul Nicolae Agachi despre locul, data și ora examinării cauzei, iar constatările Curții de Apel Chișinău cu privire la citarea legală a acestora pentru ședința de judecată din 28 iunie 2022, ora 10:00 sunt lipsite de suport probatoriu.

De altfel, instanța de recurs relevă că, art. 239 alin. (2) Cod administrativ acordă dreptul instanței de apel de a judeca apelul în lipsa participanților la proces, doar în cazul în care aceștia sunt citați legal despre locul, data și ora ședinței, acțiuni ce la caz nu a fost respectate de către Curtea de Apel Chișinău, pentru a-i acorda posibilitatea de a purcede la examinarea cauzei în fond.

Totodată, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că nu sunt incidente speței prevederile art.218 lit. c) din Codul administrativ și art. 102 alin. (4¹) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora participații la proces care s-au prezentat cel puțin o dată în ședința de judecată pe parcursul examinării acțiunii în contencios administrativ sau au efectuat acte de procedură în contextul examinării acțiunii în contencios administrativ nu pot invoca lipsa citației pentru efectuarea actelor de procedură la o dată ulterioară.

Or, la caz instanța de recurs relevă că ședința de judecată a prezentei cauze în ordine de apel stabilită pentru data de 22 martie 2022, despre care a fost înștiințat recurentul Petru Iacub nu a avut loc din cauza declarării stării de urgență, fiind suspendată examinarea cauzei de drept în temeiul Dispoziției nr. 5 din 02 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova. Iar, odată cu excluderea măsurilor specifice în domeniul justiției, prin Dispoziția nr. 13 din 31 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova instanța de judecată era obligată să citeze participații la proces în temeiul punctului 2.2 al Dispoziției nr. 13 din 31 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova.

Astfel, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că instanța de apel nu a executat prevederile punctului 2.2 al Dispoziției nr. 13 din 31 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, în care este indicat în mod expres că în termen de 10 zile de la data de 04 aprilie 2022, instanțele de judecată urmau să ia măsuri pentru fixarea termenelor de judecată și citarea părților.

De asemenea, instanța de recurs menționează că din actele cauzei denotă cu certitudine faptul că avocatul Nicolae Agachi a depus mandatul avocațial din 01 aprilie 2022 cu seria MA 1696987, semnat de Petru Iacob, la 01 aprilie 2022, imediat după adoptarea Dispoziției nr. 13 din 31 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, prin care a fost dispusă reluarea din oficiu a cauzelor suspendate (f.d. 144 vol. I).

Astfel, întru executarea punctului 2.2 al dispoziției nr. 13 din 31 martie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, instanța de apel începând cu data de 04 aprilie 2022 urma să exercite obligația sa pozitivă de a lua măsuri pentru fixarea noilor termene de judecată și citarea părților, inclusiv și a avocatului Nicolae Agachi, care și-a exercitat obligația de a comunica instanței de apel despre intervenirea sa în proces în calitate de reprezentant al apelantului Petru Iacob, încă la data de 01 aprilie 2022.

Or, conform art. 98 alin. (1) din Codul administrativ, dacă în cadrul procedurii administrative un participant este reprezentat, conform art.45, de către un reprezentant legal, notificările se adresează acestuia.

Cu referire la argumentul recurentului Petru Iacob precum că, la 28 iunie 2022, ora 09:07, prin intermediul poștei electronice n.ik@mail.ru, avocatul Nicolae Agachi a informat Curtea de Apel Chișinău despre faptul imposibilității participării sale în cadrul ședinței de judecată fixate pentru 28 iunie 2022, ora 10:00 din motiv că participă la examinarea unei cauze la Judecătoria Cahul, sediul central, instanța de recurs relevă că la actele cauzei nu se regăsește cererea menționată, care este anexată doar în copie la cererea de recurs.

Prin urmare, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție este în imposibilitate de a verifica recepționarea de către Curtea de Apel Chișinău a cererii de amânare depuse de reprezentantul lui Petru Iacob, avocatul Nicolae Agachi și a se expune asupra argumentului invocat. Or, doar Curtea de Apel Chișinău poate verifica depunerea prin intermediul poștei electronice a unei astfel de cereri la Direcția de evidență și documentare procesuală, Secția civilă și de contencios administrativ a Curții de Apel Chișinău.

Așadar, este evident că, judecând cererea de apel în lipsa participanților, care nu au fost citați în modul prevăzut de lege și adoptând decizia la 28 iunie 2022, instanța de apel nu a asigurat disponibilitatea în drepturi a participaților la proces, ce constă în posibilitatea, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare și, astfel, a admis încălcarea principiilor procedurii de contencios administrativ stipulate la art. 38-40, 43 din Codul administrativ.

În consecință, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție notează că instanța de apel nu a garantat participanților la proces posibilitatea de a fi prezenți în ședința de judecată, de a participa la dezbaterile judiciare, a da explicații pe caz și de a înainta obiecții, inclusiv de a-și prezenta opinia referitor la organul competent de a-i examina cererea depusă în temeiul Legii nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice și a Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 627 din 05 iunie 2007.

În acest sens, jurisprudența CtEDO accentuează necesitatea acordării posibilității justițiabililor de a-și pleda cauza cu eficiența dorită.

În circumstanțele enunțate și în contextul normelor de drept citate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că, instanța de apel nu a respectat procedura citării legale a apelantului Petru Iacob și a reprezentantului său, avocatului Nicolae Agachi, fapt ce constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil garantat de art. 6 § 1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Instanța de recurs notează că CtEDO în practica sa constantă, la acest capitol a relevat că, ținerea unei ședințe este considerată necesară atunci când este vorba despre chestiuni de drept și de fapt importante (Fischer împotriva Austriei, pct. 44), sau când trebuie apreciat dacă faptele au fost corect stabilite de către autorități [Malhous împotriva Republicii Cehe (MC), pct. 60], și atunci când circumstanțele impun ca instanța să-și facă o proprie impresie asupra justițiabilului, astfel încât aceasta să-și poată explica situația personală, în persoană sau prin reprezentantul său (Miller împotriva Suediei, pct. 34 in fine; Andersson împotriva Suediei, pct. 57) exemplu, atunci când instanța trebuie să cunoască suferințele personale ale acestuia pentru a determina nivelul compensațiilor care trebuie să-i fie acordate [Göç împotriva Turciei (MC), pct. 51; Lorenzetti împotriva Italiei, pct. 33] – sau atunci când instanța obține, mai ales în acest fel, precizări cu privire la anumite puncte [Fredin împotriva Suediei (nr. 2), pct. 22; Lundevall împotriva Suediei, pct. 39]

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului Odată în contextul stabilirii încălcării dreptului la un proces echitabil prevăzut de art. 6 § 1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale a statuat că, odată ce trebuie să fie organizată o ședință de judecată, părțile au dreptul de a compărea, de a prezenta oral argumente, de a alege o altă formă de participare la procedură (de exemplu, prin numirea unui reprezentant) sau de a solicita o amânare a ședinței. Pentru ca aceste drepturi să fie exercitate efectiv, părțile trebuie notificate despre data și locația ședinței, cu un preaviz suficient pentru a le permite să ia măsurile necesare. Curtea a precizat că instanțele naționale sunt obligate să verifice validitatea notificării înainte de orice examinare a fondului cauzei. Analiza cuprinsă în deciziile interne trebuie să meargă dincolo de simpla menționare a trimiterii unei citații legale și să exploateze în mod optim probele disponibile pentru a stabili dacă o parte care a fost absentă de la ședință a fost în mod real informată despre organizarea acesteia printr-un preaviz suficient.

Simplul fapt că o instanță internă nu verifică dacă o parte absentă de la ședință a primit citația cu suficient timp înainte, și, în caz contrar, dacă este necesar să amâne ședința, este în sine incompatibil cu respectarea în mod real a principiului echității procedurale și poate determina Curtea să concluzioneze că a existat o încălcare a art. 6 § 1 (Gankin și alții împotriva Rusiei, pct. 39 și pct. 42, și o reamintire a principiilor jurisprudenței în ceea ce privește notificarea ședințelor de judecată, informarea justițiabililor în cauză și chestiunea renunțării la o ședință de judecată, pct. 34-38).

Totodată, unul din principiile procesului echitabil, rezultând din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, este contradictorialitatea între părțile, care sunt parte a procesului. Pentru a răspunde exigențelor articolului enunțat, procedura în fața instanțelor judiciare trebuie să aibă un caracter contradictoriu, un concept similar celui al egalității armelor. Principiul contradictorialității presupune, în fond, posibilitatea pentru părțile în proces de a li se aduce la cunoștință toate dovezile invocate și observațiile formulate și de a face comentarii în legătură cu ele. Respectarea principiului egalității armelor presupune că fiecare parte trebuie să obțină o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza în condiții care să nu o plaseze într-o situație dezavantajată în raport cu adversarul său, astfel încât să se mențină un echilibru corect. Dreptul la o procedură contradictorie implică dreptul unei părți în procesul civil de a lua cunoștință de observațiile sau explicațiile date de cealaltă parte, precum și a le discuta.

În conformitate cu art. 43 Cod administrativ, examinarea judiciară a cauzelor de contencios administrativ se desfășoară în baza principiului contradictorialității și al egalității în drepturi procedurale a participanților la proces.

În context, instanța de recurs notează că contradictorialitatea presupune organizarea procesului astfel încât părțile și ceilalți participanți la proces să aibă posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept care are legătură cu cauza dată judecării și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței. Instanța care judecă cauza își păstrează imparțialitatea și obiectivitatea, creează condiții pentru exercitarea drepturilor participanților la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanțelor reale ale cauzei.

Reieșind din cele enunțate și ținând cont de natura litigiului și de marja de apreciere a instanței de judecată, instanța de recurs opinează că a examinat principalele întrebări juridice stabilite și că nu este în drept să se pronunțe separat în privința motivelor cu privire la fondul cauzei. De fapt, acestea poartă un caracter secundar și nu au forță juridică de a influența decisiv considerentele de mai sus (a se vedea, printre alte autorități, Kamil Uzun vs Turcia, 10 mai 2007, parag. 64 din 10 mai 2007; Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs România (Marea Cameră), 17 iulie 2014, parag. 156).

Așadar, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție notează că cele menționate mai sus nu pot fi corectate în ordine de recurs, din cauza specificului acestora.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că corectarea erorii instanței de apel la judecarea cauzei în ordine de recurs nu este posibilă, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului

civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul depus de Petru Iacob, de a casa decizia din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău și de a restitui cauza pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Astfel, ținând cont de rolul specific al instanței de recurs și de preeminența dreptului, este imperios, ca la reexaminarea cauzei în ordine de apel, să fie remediate neajunsurile procedurii inițiale (a se vedea cauzele Baka vs Ungaria (Marea Cameră), 23 iunie 2016, parag. 117; Zubac vs Croația (Marea Cameră), 5 aprilie 2018, parag. 123 – 125).

Altfel spus, la rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și să reexamineze cererea de apel cu respectarea tuturor procedurilor de rigoare, crearea condițiilor obiective și reale tuturor participanților la proces pentru realizarea drepturilor sale procedurale, iar în baza probelor pertinente administrate, raportate la legea materială ce guvernează raportul juridic litigios, să emită o decizie legală și întemeiată.

Conform art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus Petru Iacob.

Se casează integral decizia din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Petru Iacob împotriva Consiliului municipal Chișinău și Comisiei Speciale pentru Examinarea Problemelor Repreșărilor Politici, terț Primarul General al municipiului Chișinău, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Consiliul local Băcioi cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ favorabil, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Ala Cobăneanu

Nicolae Craiu

Aliona Miron

Nina Vascan